

บทที่ 3

ระเบียบวิธีและกระบวนการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ มีวิธีการศึกษาตามลำดับดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการธนาคารชุมชน คณะกรรมการ และสมาชิก ของธนาคารชุมชนตำบลปวนพุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย มีทั้งหมด 10 กองทุน จำนวน 1,273 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการธนาคารชุมชน คณะกรรมการ และสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ตำบลปวนพุ กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย จำนวน 312 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการธนาคารชุมชนจำนวน 15 คน เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและสมาชิก คำนวณโดยการใช้ตารางเคร์คกีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., and Morgan, D.W.) และเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำนวน 297 คน ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ที่	กองทุนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
		คณะกรรมการ	สมาชิก	รวม	คณะกรรมการ	สมาชิก	รวม
1.	ปวนพู่	11	167	178	3	40	43
2.	เหล่าใหญ่	15	122	137	4	29	33
3.	ผาหวาย	9	108	117	2	25	27
4.	ห้วยเดื่อน้อย	11	108	119	3	25	28
5.	หนองหมากแก้ว	9	159	168	2	38	40
6.	ห้วยเป้า	9	85	94	2	20	22
7.	ห้วยไผ่เหนือ	10	120	130	2	28	30
8.	นาเหล่าน้อย	10	126	136	2	30	32
9.	ผาผ้าย	9	30	39	2	7	9
10.	ทุ่งโพธิ์	13	127	140	3	30	33
	รวม	106	1,152	1,258	25	272	297

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีทั้งหมด 3 ชุด ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาใช้วิธีผสมผสาน (Style Combination) ระหว่างการสัมภาษณ์แบบการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ (The Informal Conventional Interview) กับการสัมภาษณ์แบบการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า (The Interview Guide) ในลักษณะ Focus Group จากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มาร่วมให้การสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

- การทำงานของคณะกรรมการ
- การประสานงาน
- การสื่อสาร
- การทำงานแบบมีส่วนร่วม
- การสร้างเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน
- ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

2. แบบสอบถาม 2 ชุด โดยแยกเป็น

2.1 แบบสอบถามคณะกรรมการกองทุน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ของคณะกรรมการกองทุน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกองทุนซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) คือ เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียวโดยสร้างคำถามจำนวน 34 ข้อ คะแนนเต็ม 34 คะแนน ให้คะแนนตามเกณฑ์แบบตรวจรายการ 2 คำตอบ กำหนดค่าคะแนนส่วนข้อคำตอบ ดังนี้

ปฏิบัติ มีค่า 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ มีค่า 0 คะแนน

ในข้อคำถามที่ 2 กองทุนได้กำหนดระเบียบปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ทั้ง 9 เรื่อง มีการแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีการปฏิบัติ 0-4 ข้อ หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ

มีการปฏิบัติ 5-9 ข้อ หมายถึง มีการปฏิบัติ

ข้อคำถามที่ 15 การปฏิบัติด้านการให้ทุนไปตามขั้นตอน มีเกณฑ์การแบ่ง ดังนี้

มีการปฏิบัติ 0-1 หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติ

มีการปฏิบัติ 2-3 หมายถึง มีการปฏิบัติ

การแบ่งเกณฑ์ตามคะแนนที่ได้โดยนำคะแนนของแต่ละข้อมารวมกันเป็นคะแนนใหม่และแบ่งคะแนนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

0-10 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนอยู่ในระดับน้อย

11-22 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนอยู่ในระดับปานกลาง

23-34 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารกองทุนซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) คือ เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว ภายใต้อาชีพความเข้มแข็งของชุมชนทั้ง 2 ด้าน คือ

1. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคม (ผู้นำชุมชน) โดยสร้างคำถามจำนวน 6 ข้อ คะแนนเต็ม 6 คะแนน ให้คะแนนตามเกณฑ์แบบตรวจรายการ 2 คำตอบ กำหนดค่าคะแนนส่วนข้อคำตอบ ดังนี้

มีความเข้มแข็ง มีค่า 1 คะแนน

ไม่มีความเข้มแข็ง มีค่า 0 คะแนน

การแบ่งเกณฑ์ตามคะแนนที่ได้โดยนำคะแนนของแต่ละข้อมารวมกันเป็นคะแนนใหม่และแบ่งคะแนนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

0-2 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคม (ผู้นำชุมชน) อยู่ในระดับต่ำ

3-4 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคม (ผู้นำชุมชน) อยู่ในระดับปานกลาง

5-6 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านสังคม (ผู้นำชุมชน) อยู่ในระดับมาก

2. ความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ สร้างคำถามภายใต้ 4 องค์ประกอบ คือ

2.1 กลุ่มกิจกรรมด้านกองทุน มีการแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีความเข้มแข็ง 0-1 ข้อ หมายถึง ไม่มีความเข้มแข็ง

มีความเข้มแข็ง 2-3 ข้อ หมายถึง มีความเข้มแข็ง

2.2 ธุรกิจชุมชน มีการแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีความเข้มแข็ง 0-2 ข้อ หมายถึง ไม่มีความเข้มแข็ง

มีความเข้มแข็ง 3-4 ข้อ หมายถึง มีความเข้มแข็ง

2.3 กลุ่มอาชีพ มีการแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีความเข้มแข็ง 0-2 ข้อ หมายถึง ไม่มีความเข้มแข็ง

มีความเข้มแข็ง 3-4 ข้อ หมายถึง มีความเข้มแข็ง

2.4 ฐานะทางเศรษฐกิจของคนในชุมชน มีการแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีความเข้มแข็ง 0-1 ข้อ หมายถึง ไม่มีความเข้มแข็ง

มีความเข้มแข็ง 2 ข้อ หมายถึง มีความเข้มแข็ง

และให้คะแนนตามเกณฑ์แบบตรวจรายการ 2 คำตอบ กำหนดค่าคะแนนส่วนข้อ

คำตอบ ดังนี้

มีความเข้มแข็ง มีค่า 1 คะแนน

ไม่มีความเข้มแข็ง มีค่า 0 คะแนน

การแบ่งเกณฑ์ตามคะแนนที่ได้โดยนำคะแนนของแต่ละข้อมารวมกันเป็นคะแนนใหม่และแบ่งคะแนนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

0-1 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ

2-3 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง

4 คะแนน หมายถึง มีความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Form)

2.2. แบบสอบถามสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) คือ เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

มีการปฏิบัติ มีค่า 1 คะแนน

ไม่มีการปฏิบัติ มีค่า 0 คะแนน

การแบ่งเกณฑ์ตามคะแนนโดยนำคะแนนของแต่ละข้อมารวมกันและแบ่งคะแนนเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

0-6 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับต่ำ

7-13 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

14-20 คะแนน หมายถึง มีการบริหารกองทุนหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Form)

วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร และรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดแนวทางการพัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นธนาคารชุมชน แล้วนำแนวคิดที่ได้มาสร้างเป็นแบบสอบถาม
2. ศึกษารูปแบบแบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม แล้วกำหนดขอบเขตของคำถามตามที่ต้องการศึกษา ทั้งเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสาระ และปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนากองทุนหมู่บ้านเป็นธนาคารชุมชน
3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบในการสร้างแบบสอบถาม ขอคำแนะนำ และปรับปรุงแก้ไข
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย
 - 4.1 ดร.สุกิจ ขอบเบื้องกลาง รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 - 4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัลลภวิช สร้อยทอง รองคณบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
 - 4.3 ดร.พีรธร บุญยรัตพันธุ์ อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 297 คน 10 กองทุน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้จัดการธนาคารชุมชนตำบลปวนพูน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนัดสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารธนาคารชุมชนตำบลปวนพูน แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามที่ตอบเสร็จแล้วคืน
3. ได้รับแบบสอบถาม และทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

การทดสอบเครื่องมือ

เมื่อสร้างแบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาแล้ว ก็ให้นำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pre-Test) กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ชุด สมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น หลังจากนี้

ดำเนินการแก้ไขส่วนที่บกพร่อง แล้วจึงนำแบบสอบถามที่แก้ไขสมบูรณ์ให้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ได้ทำการตอบแบบสอบถาม ดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่เป็นคำถามความสำคัญที่มีผลต่อความเห็นที่มีต่อการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เท่ากับ 0.78 และ 0.58 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาครบแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากคณะกรรมการธนาคารชุมชน โดยนำมาแยกหมวดหมู่ออกอย่างชัดเจนตามขั้นตอนต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเนื้อหา หากไม่มีในแบบสัมภาษณ์ก็จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมโดยวิธีการจับบันทึก โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description)
2. นำแบบสอบถามคณะกรรมการ และแบบสอบถามสมาชิก ตอนที่ 1 เป็นเป็นข้อมูลทั่วไป เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา ของคณะกรรมการและสมาชิก โดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{จากสูตร} \quad \text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนทั้งหมด}} \times 100$$

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามของคณะกรรมการ ตอนที่ 2 และ 3 แบบสอบถามของสมาชิก ตอนที่ 2 มาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง โดยใช้เกณฑ์การแปรผล ดังนี้

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\text{จากสูตร} \quad \bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n}$$

เมื่อ \bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
f_i	แทน	ความถี่ของแต่ละค่า
x_i	แทน	คะแนนแต่ละตัว

$\sum_{i=1}^k f_i x_i$	แทน	ผลรวมของความถี่คูณคะแนน
$\sum_{i=1}^k f_i$	แทน	ผลรวมของความถี่ทั้งหมด มีค่าเท่ากับ n
n	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

จากสูตร
$$S = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^k f_i (x_i - \bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
f_i	แทน	ความถี่ของแต่ละค่า
x_i	แทน	คะแนนแต่ละตัว
$(x_i - \bar{x})^2$	แทน	กำลังสองของผลต่างระหว่างคะแนนและค่าเฉลี่ย
n	แทน	จำนวนคะแนนทั้งหมด

แบบสอบถามของคณะกรรมการ ตอนที่ 2, 3 และแบบสอบถามของสมาชิก ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกองทุนและระดับความเข้มแข็งของชุมชนในการบริหารกองทุน

4. แบบสอบถามของคณะกรรมการ ตอนที่ 4 และแบบสอบถามของสมาชิก ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด ใช้วิธีจัดลำดับความถี่ของคำตอบและใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปอภิปรายผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)